

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 1. Vnde somnium vxoris Pilati?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

QVÆSTIO I.

*Quomodo Christum cum Barabba comparatur
est, & illi posthabitus?*

Christum
postponunt
Barabba.

§.1. **D**Vobis modis Pilatus innocentem liberare nititur, consuetudine diei festi, quâ vinctum donare populo solebat, & comparatione cum Barabba, insigni & notissimo famoso homicidâ, non enim adeo amentes fore arbitrabatur, ut eum, qui tot infirmos sanarat, etiam mortuos excitaret, postponerent seditioni, & homicidâ. Ne vero causari posset, quispian sibi Barabbam ignotum fuisse, idcirco iniquitatem eorû manifestè exponit; nempe fuisse *seditionis notum*. Notum igitur bonum reiecerunt, notum malum scientes volentes adoptarunt. Itaque cum die festo liberari etiam nocentes solerent, improbi solentate abutuntur ad damnationem innocentis. Atque hoc est quod in illis præcipuè reprehendit Augustinus. Atque hoc ipsum est, quod toties in clamât, *crucifigatur*, hoc enim Barabbæ supplicium debebatur. Tantum inuidia potuit. Tertio l. Apolog. præclare exponit.

Mysterium tamen illi inscij, quod ante secula Deus statuerat, impleverunt. Nam pro peccatoribus, mortem meritis, in carcere positus, innocens ille & liber mortem subiit, & figuratur, ad hoc enim venerat.

§.2. Consuetudinem diei festi Caluinus accusat. [Porro quod in die festo quempiam vnum ex vinctis præses in populi gratiam dimittere solebat, exemplum fuit stultitæ & perperam inductum, non sine averta cultus Dei corruptela. Nihil enim minus consentaneum est, quam dies festos scelerum impunitate ornari. Nam idè Magistratus ornauit Deus gladio, ut crimina quæ tolerari sine publica perniciè nequeunt, seuerè vindicent. Vnde apparet legum & penarum violatione minimè coli velle. Sed hoc scilicet proficiunt homines, quum à seipsis temerè rationes colendi Dei excogitant (cùm nihil tantum sit nisi ex præscripto verbi eius) ut honoris prætextu ipsum sæpè afficiant contumelia. Quare hæc nobis tenenda est sobrietas, ne quid Deo offeramus nisi quod postulat. Adde enim profanis muneribus non delectatur, ut iram eius magis pronocent.]

Respondeo. Augustinum non reprehendere, quod per festa liberae ent nocentem, sed quod occiderent innocentem. Duobus vero argumentis Caluinus vitur: Primum est, quod mandatum eâ de re non haberent. Alterum quod dies festos scelerum impunitate ornari non oporteat. Bullingerus etiam consuetudinem impiam censet, quod sine misericordiâ Deus iusserit plectere facinorosos. Nihil tamen horum conuincit morem prorsus damnabilem fuisse.

Consuetudo dimit-
tendi die festo
defenditur.

Quamuis mandatum non habuerunt, potuerunt tamen gratiam facere peccatoribus: neque enim verum est; *impium esse quicquid sine Dei mandato peragitur*. Nec impunitate scelerum dies festus ornatur, cum ex multis facinorosis vnus in anno semel precibus populi liberatur: sed extra ordinem clementia exhibetur. Quod vero arbitrantur facinorosos necessario plectendos rectè sentiunt. Non impedit tamen, quin magnas ob causas aliquando possit magistratus ignoscere, alioqui clementia locum non haberet: quæ de meritâ penâ, aut partem, aut totum remittit. Dauid Ammoni condonauit incestum, Absoloni fratri cidium. Nec Dauidem cum facinora perpetrasset Deus iussit occidi. Iephthæ etiam ducem populi constituit. Semet etiam maledico, & Ioabo Dauid ignouit. Nec testamento eius occisi sunt, nisi eum noui sceleris cõuicti fuerunt. Qui vero eundem semper legum tenorem seruat, clementiæ locum nullum relinquit. Hæc enim est, quæ mitiores penâs, quam rigor iuris im-

ignoscere
sceleri pot-
est magi-
stratus.

ponit, cum iudicio exigit, vel etiam omnino penâs remittit. Nectamen clementia iustitiam opprimit. Nam lex communis penam exigit, & iustitia, non vetat tamen ob certas causas miseri, ignoscere, mitigare. Nullius legis illa est in exigendis penâs atrocitas, ut excludat humanitatem. *Migno tan en iudicio exercenda est in publicum clementia, ne si a se iudicio & ratione sceleratis impunitas ostentetur, iniuriis obnoxii reddatur infirmiores, audacia facinorosorum alatur, atq; ea causa & sp. detrimentum patiat. Tam enim nocet, qui malo infanabili parit, quam qui integrâ abscondit.* Non igitur regem indum imitatur princeps sapiens, cuius regnum iudicio & lenitudine latronibus refertum narratur. Theodorus reum Indicarum sic exponit, T. 3. lib. 2. cap. 27. Bi nagenis reu aquo in maleficos. n. or est, eosq; castigare vetat. Hinc nira passim toto regno, & effrenis licentia, etiam in regiam maiestatem insoletum. Miserrat nuper Magnus Mogor ad eum Legatos, simul & equos aliquot præstantissimos, aliq; pretiosas nânera; hæc cum à quopiam subd. torum, cum equorum noli. s. s. mo clam per viam essent sublatâ, nulla ipse in facinus n. s. s. m. penâ animaduertit, equum dumtaxat reddi iussim legato dedit.

Supremo ergo magistratui fas est, ratione delicti, personæ, temporis, penam remittere. Quæ nulla vquam vilius gentis barbaries negauit. Coguntur tamen id negare omnes Calviniani, qui Deum suâ libertate priuant, docentque illum necessario peccata punire, sicut necessario odit, ideo nec magistratui clementiam permittunt.

VERSUS 19.

Sedente autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor eius, dicens: Nihil tibi est iusto illi, Multa enim passa sum hodie, per visum propter eum.

QVÆSTIO I.

Vnde somnium uxoris Pilati?

§.1. **P**illato sedente pro tribunali uxor nunciat, ne illi quicquam negotij sit cum iusto illo, quod multa per visum passa sit propter illum. Somnium feminae fuit, nec de illis tamen, de quibus dicitur, *Anus quæ vult somniat*. Per visum, inquit, *καὶ ὅς τις παρ- somnium*. Syrus *בְּרִיבְרִיב* in somno meo. Somnium igitur tale fuit, ut non naturale videretur tantum, sed præter naturam aliquid significaret. Hebraei vocant *חלום* Chalom, cum visum dormienti obijciunt. Triplicia somnia Greg. 18. Mor. & 1. 4. Dialog. c. 48. constituit. Diuina, naturalia, dæmoniaca. Naturalia sunt, velâ præcedente cogitatione intentâ & crebrâ, inherent enim animo species, & facili motu recurrit mentis agitatio per quietem, quæ interdum fuerat, ut Greg. Nyss. de hominis opificio docet; quemadmodum si des cessante pulsu digitorum adhuc crispantur, acresonant. ita Attius:

Res quæ in vitâ vrsup. n. t. homines, cogitant, curant, vident, Quas, agunt, vigiles, agunt, & ea si cui in somno acci- Minus mirum est. (dant.)

Ex eâ causâ potuit esse somnium uxoris Pilati. Nam Scenpetitos esse milites, & iam profectos ad Dominum somnium capiendum cognoscere potuit. Imo non est dubitandum, quin ad Pilatum noctu relatum fuerit, iam co- n. s. s. prum esse, cohorte ad prætorium redeunte. Mulier igitur illa ignorare non potuit, cum videamus illam etiam

etiam per inter-nuncios intellexisse, quid ad tribunal
e-ge-ret. Christum etiam Prophetam esse, & ope-
ra-mirabilia patrato-rem mulie-bri fa-ga-ci-tate in-
au-dia-re. Ex his igitur ves-per-tinis, no-cturnisq; cogi-
ta-tionibus ma-tu-rum som-nu-m, in-qui-rari, atq; in-
fi-ni-tu naturale fuit. Po-ue-runt con-curre-re alia cau-
sa-inter-næ naturales, hu-mo-rum in-tem-peries, æris
con-si-tu-tio. De his Hippocr. libro de in-som-niis. Ga-
lenus, aliq; & nos-ter Del-rio comment. in Oc-tauium
Seneca. Pererius in Gen. 3. de ob-serva-tionib. som-
ni-um.

[illegible]

1.3. An vero a Deo, an à dæmone immiffum fuerit
fomnium, vetus eft difputatio. Ignatius ad Poly-
carpum diaboli operâ eff. ctum fomnium, vt mori
Chrifti impediret, & redemptionem moraretur. Fieri
quidem potuit, vt in fomnio illo diabolus aliquid
moliretur, non tamen veteres dubitant, oraculum
fuiſſe diuinum. Ambr. l. 10. in Luc. Aug. fecm. 121 de
tempore. Orig. Theoph. Euchar. aliq. Nec enim eft
credibile dæmonē ſibi perignaffe, vt per fornicati-
onē Domini eximeret, cum ſacerdotes, & populū
in rapiem ageret, vt nec eiuſ virgeret obſtinatiſſimē.
Hoc igitur fomnium ad Chriſti Domini innocentia
illuſtrandâ xvou p. ſidis immiſſum eſt vt clarè appa-
reat, Chriftum tot modis innocentem declarari, an-
teq. vltimū nocē iudicari. Monetur & Pilatus, ne
voces hoſtū audiat, idq. cū iam pro tribunali ſederet,
Strus le *ſhuz* appellat בים bim, omiſſa vltima litera.
No ipſo igitur momēto admonetur, vt le iuſticia an-
ticipet, & in iudicio p. ſidis ſe defendat.

Ne oblat mulieris infidelitas. Sapē enim iude
libus, & flagitiosis nonnulla Deus reuelat. Non loquor
de communi artificio, quo miseros de mentabatur, sed
de veris, & futura significatib; somnijs. Nabuchodo-
nosor, Balaam, Pharaō diuina habuerūt somnia, pri-
usque impios idololatrias fuisse in conf. f. & de 3.
dubium ē Tale autem somnium forte fuit, vi Delu-
nollet. l. 4. c. 3. q. 6. de disq. ceniet, quod Alexander M.

occurrit, apud Dio. Sicul. l. 17. c. 2. de sanis. restituenda
 Ptolomæo, & herbâ medicâ. Aliud Alexandro som-
 niu diuinu fuisse nemo dubitat, de quo Ioseph. l.
 11. ant. c. 8. scribit. [Iudæis autem omnib. vno ore A-
 lexandrum consulantibus, & in orbem cingētib. 66
 Syriæ reges & reliqui obstupuerunt, vix credētes Re- 66
 gem mentis compotem: solus Parmenio propius ac- 66
 cedēs rogauit familiariter, quid ita cum ipse adorate- 66
 tur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorū Pontificē. At 66
 ille non hunc se adorasse respōdit, sed Deo, cuius Pō- 66
 tifices esset, honorē eum exhibuisse. hunc enim, inquit, 66
 vidi & ante hæc opio habitu, cum adhuc essē in Dio 66
 Macedonia, qui me deliberantem, quomodo Asiam 66
 possem subigere, hortatus est forti esse animo, & sine 66
 mora exercitum traicere. nam suo ductu pollicurum 66
 me Persarū imperio. Quapropter quia nunc primum 66
 talem habitum vidi, agnosces hunc & visionis me- 66
 mor, quæ me ad hanc expeditionē impulit, puto me 66
 non sine numine in Dariu exercitū ducere, & breui 66
 fore victoriæ compotem: & sublaro Persarum impē- 66
 ro, celsura mihi omnia ex sententia.]

Nihil igitur impedit, quo minus à Deo verū som-
nium acceperit vxor Pilati, & oraculo testata sit Chri-
sti innocentiam. Hoc. n. d. Christi maiestate pertine-
ret, & Iudeorum redargutionē Si. n. somnia dæmo-
niaca fuissent, qualia erant in templo Serapidis, aut vt
Aristoph. in Pluto, in templo Apollinis. Vel alio loco
vt habet Eupapius de Ectico. Virg. Æn. 7. de tege La-
tino. Philostratus in vitâ Apollonii. Caterique gentes in
suis *φύλαξαι τόποις*: si inquam dæmonis hoc fuit testi-
monium de iustitiâ saluatoris, nec apud Pilatum, nec
Iudeos, nec Christianos quidem magni momenti ef-
fēse potuit: & vt dixi Christi maiestate indignum, vt eo
taceret, vel arce testimonium innocentie suæ procu-
raret, vel admitteret: quo etiam rei, qui crimē admi-
serunt, magis infamarentur, quam leuarentur.

VERSUS 24. & 25.

*Videns a. Pilatus, quia nihil profice-
ret, sed magis tumultus fieret: acce-
pta aqua lauit manus coram popu-
lo, dicens: innocēs ego sum à sangui-
ne iusti huius: vos videritis. Et re-
spondens uniuersus populus, dixit:
sanguis eius super nos & super filios
nostros.*

QVÆSTIO I.

Quomodo Pilatus tandem Christum damnarit?

91. **P**ilatus cum tumultu vigeretur, in populi aspectu manus lauat: & innocentem se proficitur à sanguine iusti huius, quasi vxoris monitis obtemperans nihil sibi & iusto illi fore indicaret. Innocente **ΠΙΛΑΤΟΣ** Pilatus me-
mechassi proclamat; quod non suâ sponte, sed alienâ tu Christi
importunitate ad sceleratam ferendam sententiâ im-
pellatur. Cedit igitur ludex, & præfens populi clamo-
ribus, παραδίδει αὐτὸν ὁ μολίς & minime virili ani-
mo, vimonet Chrylостом. Nec enim lauandi cæri-
monia excusat, quamvis enim trepidè, & quasi co-
actus ad impiam pronunciamdam de iusto sententiâ
pcedit, scelus facit tamen. Innocens ego sum, vos ὁ Θεός, **ἱδοὺ**
videtis, Syriacè **ܡܬܪܬܡܢܐ** noveritis. At premit illius pro-
prium crimen, lequiturq; vindicta à Deo immissa,
non tamen Pilatus suum in illos crimen, penamq;
deuoluit. Nam argumenta examinare debuit, reo ta-
centi defensorem apponere, ex lege Tyberij reces lara
sententiâ executione; imo ipsam sententiâ dissolvere.